DOMBEGYHÁZ

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV 2017

TARTALOMJEGYZÉK

Köszöntő 3

Dombegyház bemutatása 4

Örökségünk 9

Eltérő karakterű településrészek 16
Hagyományos beépítés 20
Többszintes társasházak területe 17
Nyéki-Major területe 21
Beépítésre nem szánt terület 23

Építészeti útmutató 26
Telepítés *26*
Építménymagasság 29
Színek 30
Tetőhajlásszög 30
Tetőforma 31
Kerítések 32
Homlokzatképzés 34
Ablakok, ajtók, kapuk *35*
Részletek *36*

Mai példák 38

Utcák, terek 42

Sajátos építmények 45

Felirítok, hirdetések 47

Impresszum 48

KÖSZÖNTŐ

Dombegyház Nagyközség a Körös-Maros között elterülő Csanádi-hát térségben fekvő mezőgazdasági jellegű település. Településünk közvetlenül a román határ mentén fekszik. Határátkelőnk kiépített, jelenleg csak hétvégenként van nyitva, de nagy forgalma miatt bízunk abban, hogy nyitva tartása hamarosan állandó lesz, így a természetes piac, azaz Arad irányába zavartalan lesz a napi kapcsolat.

A mai település alapjait az 1800-as évek legelején dohánykertészek hozták létre, melynek fellendülése a XIX. század végén gyorsult fel.

A közigazgatási területünk mezőgazdasági adottságai nagyon jók, hazai viszonylatban településünkön és környezetében vannak a legjobb minőségű szántók. Nem véletlen, hogy az itt működő legjelentősebb vállalkozások is mezőgazdasági termeléssel foglalkoznak. Infrastrukturális ellátottságunk jó, a még hiányzó szennyvízhálózat megépítése hamarosan megkezdődik.

Ennek a könyvnek az a célja, hogy mindenki számára közérthetően, sok képpel alátámasztva mutassa be településünk táji-, természeti és épített környezetét, kialakulásának folyamatát. A helyzet ismertetésén túl az is feladata a kiadványnak, hogy a lakosságunknak, a már itt lévő vagy ide letelepedni kívánkozó vállalkozásoknak azt is megmutassa, mit várunk el valamely beruházás megvalósítása során, azaz melyek azok a szempontok, amelyeket szem előtt kell tartani az építkezések során. Ugyanakkor ezek nem kőbe vésett szabályok, de a megoldás egy-egy helyes irányát mindenképpen felvázolja.

Bízom benne, hogy mind a magánszemélyek mind pedig a vállalkozások számára haszonnal forgatható kiadványt sikerül átnyújtanunk.

Dr. Varga Lajos
polgármester

DOMBEGYHÁZ BEMUTATÁSA

Dombegyház Nagyközség a Körös-Maros között elterülő Csanádi-hát kistáj térségében fekvő, jellemzően mezőgazdasági jellegű, alföldi település. A nagyközség Békés megyében, a magyar-román országhatár mentén fekszik. A terület felszíne egyhangú síkság, amely Románia felé (Világosi hegyek) fokozatosan emelkedik. Ugyanakkor – ahogyan azt a település neve is sejteti – határában több „domb", halom emelkedik. Ezek száma jelenleg tizenhárom, amely mindegyike régészeti lelőhely. Ezek közül kilenc kunhalom is egyben, amely védett természeti érték.

A különböző földmunkák során kőkorszaki és a római kori leletekre is rábukkantak, ami azt sejteti, hogy a terület évezredek óta lakott hely lehetett. Az első írott emlék 1446-ból származik, amelyben „Dombeghaz"-ként említik a toronyi uradalomhoz tartozó települést.

1453-ban a település a Hunyadiak birtokába került. Mátyás király anyjának, Szilágyi Erzsébetnek adományozta a területet, aki nem sokkal később Albert Csanádi püspöknek ajándékozta. Ettől kezdve Dombegyház települést Csanád megyéhez csatolták, és hosszú évszázadokig ott is maradt. A terület a török uralom idején elnéptelenedett, lényegében a XVII. század közepéig pusztaként létezett.

Az első újratelepítés ezen a környéken 1813-ban kezdődött, amikor is a Napóleon által elrendelt zárlat miatt az amerikai dohány nem tudott eljutni a kontinensre, így a dohányt helyben kezdték el – jó haszonnal – termeszteni. Lényegében a települést az 1800-as évek elején alapította újonnan Marczibányi István. A falu neve Marczibányi-Dombegyháza volt. A század közepén mintegy 600 fő – 120-130 család – élt a településen. Nem volt temploma és önálló iskolaépülete sem.

A település két utcából állt, ezek a mai Aradi utca-Tavasz utca és a Kossuth utca-Béke utca vonalán húzódtak.

forrás: Magyar Országos Levéltár

A térség fejlődése a XIX. század végén gyorsult fel. Ismeretes, hogy a környék tulajdonosa eladta a területét az itt élő lakosságnak 1906-ban, akik így földhöz jutottak. A felparcellázott földekből több dombegyházi lakos is mintegy öt hold nagyságú földet vásárolt. Megkezdődött a település infrastruktúrájának a kiépítése is.

Az első iskolát a község 1895-ben építtette. Később, az 1920-as években a régi községházát alakítják át iskolának és még ugyanebben az évben egy új iskola is épül az Aradi úton. Az első óvodát Jakabffy István birtokos létesítette 1893-ban.

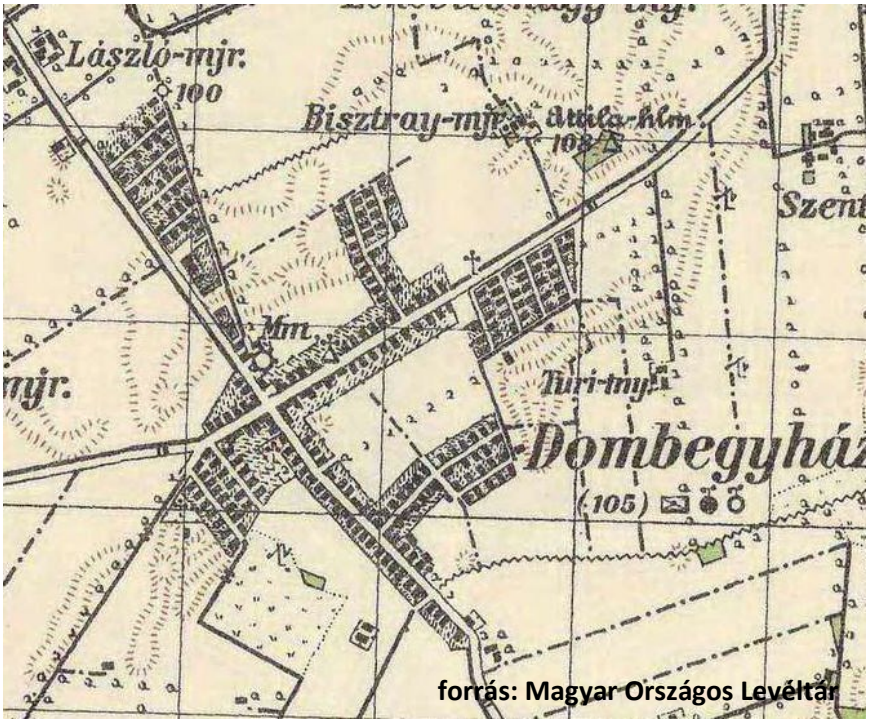

forrás: Magyar Országos Levéltár

Az 1920-as népszámlálási adatok szerint 5554 fő lakos lakott a településen, területe 12867 kat. hold volt. A településen egy községi alkalmazásában álló, és két magánpraxist folytató orvos volt, négy szülésznő is dolgozott, valamint gyógyszertár is működött. Ebben az időszakban alakult ki a mai Attila utca, Dózsa utca, valamint kiépültek a mai Tavasz utca-Irányi utca közötti utcák is.

Az I. Világháború után kialakított határrendezés elzárta a községet természetes piacaitól, a szomszédos – a község határában levő átkelőn vezetett közúton kevesebb, mint 20 km-re levő – Aradtól és környékétől. Ez a későbbiek során és mind a mai napig meghatározóvá vált a település életében. Ennek vethet véget a ma még csak hétvégeken, de várhatóan majd állandóan nyitva tartó, megépített határátkelő.
Az 1945. évi földosztást átmeneti magántulajdonú gazdálkodás követte, melyet 1957-től felváltott a termelőszövetkezetben történő földegyesítés. Dombegyház, Kisdombegyház és Magyardombegyház területén egyetlen termelőszövetkezet, a Petőfi Mg. Tsz gazdálkodott. 1949-ban megszüntették Csanád vármegyét, és Dombegyház Békés megye Mezőkovácsházai járásának része lett. 1970-től már nemcsak a Tsz volt közös, hanem Dombegyház székhellyel közös nagyközségi tanács irányította a három települést. Később mindhárom település önálló lett, és Dombegyház az is maradt nagyközségi státuszban. A nagyközség közigazgatási területe 5794 ha, melyből 422 ha belterület. A település lakónépessége 2017. január elsején 2010 fő volt.

Dombegyház természetföldrajzi szempontból az Alföld nagytájon belül a Körös-Maros köze középtáj Csanádi-hát kistáján helyezkedik el. A terület domborzattípusa lösziszappal fedett hordalékkúp síkság, a terület a Maros hordalékkúp központi részének D-i felén helyezkedik el.

A szántóterületek a '90-es évek gazdasági átalakulása, a kárpótlás során magántulajdonba kerültek. Kedvező módon azonban nem aprózódtak el túlságosan, nagy részüket ma is nagy táblákban művelik.

A térségre jellemző meleg, száraz éghajlat elsősorban a szárazságtűrő kultúráknak kedvez. Ugyanakkor a terület jelentős részén adott az öntözési lehetőség, továbbá számottevő területen fóliás növénytermesztés folyik. Ezen belül a sárgadinnye termesztése külön említést érdemel, hiszen a megtermelt mennyiség a hazai termelésben is meghatározó. A település gazdaságában a mezőgazdasági vállalkozásoknak kiemelt szerep jut. A mezőgazdasági termelés létesítményei a tanyák és a majorok. Napjainkra a tanyák gyakorlatilag eltűntek a területről, majorok viszont annál nagyobb számban találhatók meg a térségben.

A hatalmas kiterjedésű szántóterületek között szórványosan néhány kisebb egybefüggő gyepterület maradt fenn. Az erdőterületek aránya igen csekély, mindössze néhány erdőfolt, jelentős mértékben az utóbbi években telepített dűlőutat kísérő erdősáv, fasor képviseli az erdőterületeket. Ezek klímajavító és védelmi funkciója fontos, továbbá mindkét itt említett területhasználat oldja a táj monotonitását.

A vízfolyások közül a két legjelentősebb a Battonyai-Nagy-csatorna és a Cigánka-ér. Ez utóbbi természetes vízfolyás, része az országos ökológiai hálózatnak.

ÖRÖKSÉGÜNK

Mint minden történeti település esetében, Dombegyházon is az egyik kiemelkedő építészeti örökség a község temploma. A neogótikus jegyeket hordozó, Szent István királyunk nevét viselő templomot 1885-ben szentelték fel. A templom mellett áll az alsó képen látható plébánia épülete. Az eredetileg valószínűleg középrizalitos, utcával párhuzamos gerincvonalú nyeregtetős épületet minden bizonnyal bővítették. Homlokzati díszítése ma már csak részben látható. Mindkét épület helyi védett.

A település belterületétől ÉNY-i irányban helyezkedik el a Nyéky-major. Ennek legjelentősebb épülete az 1863 és 1874 között épült Nyéky-kastély. Az épület szabadonálló, középrészen egyemeletes, oldalszárnyain földszintes, összetett alaprajzú épület. A kastély keretelt ablakai egyenes záródásúak, felettük füles szemöldökpárkány húzódik. Külső megjelenését tekintve ma is viszonylag jó műszaki állapotban van; eredeti megjelenése – bár festése hiányzik – ma is érzékelhető. Az épület, a körülötte már a XIX. században kialakított park helyi védett.

Még ma is – bár nem túl jó műszaki állapotban, de – látható az egykori gazdasági épületek jelentős része. A park és a gazdasági épületek miatt a területi védelem is indokolt.

A nagyközség belterületén a néhány, utcával párhuzamos gerincvonalú nyeregtetős épület mellett jellemző volt a magyar népi építészeti hagyományokat ma is érzékeltető, utcára merőleges gerincvonalú, oromzatos, jellemzően kétablakos, tornácos lakóház is. Ezek közül mutatnak kettőt az oldal fényképei. Sajnos a tornác már beépült, így az első esetben egy harmadik ablak is került az utcai homlokzatra, míg a második esetében a kiskapu helyét tömörre falazták be. Az oromzatok alatt párkányt láthatunk; fölötte az első esetében deszkázattal, a második esetében falazással alakították ki a zárást. Mindkét épület helyi védett.

A település temetőjében sok a régi sír. Ezek közül számos esetben már csak a „fejfa", a kőkereszt árulja el, hogy az adott helyen sír van. Az egyedileg nem gondozott sírok esetében a gyepesítés jó megoldás, a kőkeresztek megőrzése tisztelet az ősök előtt, továbbá hagyományaink ápolása is egyben.

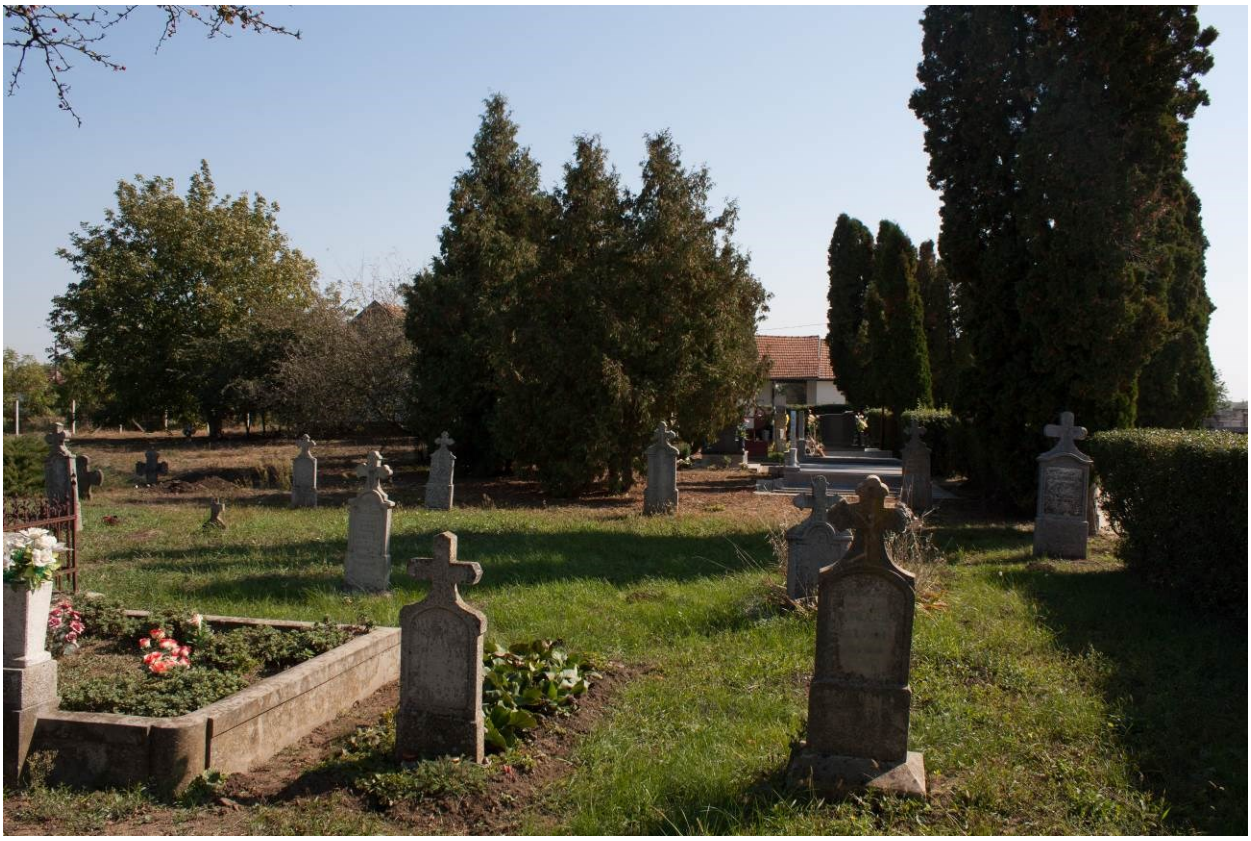

A határokban az út mentén állított kereszt szerepe a napi gyakorlatban a tájékozódás segítése földrajzi tájegységek végének/kezdetének jelzésével. Ilyen egység: falu, tanya, mező, szántó, birtok, gyepű, szer. Az urbanizáció következtében ezek a keresztek, feszületek ma sok esetben a települések utcáin és terein az ősi településhatárok emlékét őrzik, de az is előfordul, hogy a megőrzés érdekében szállították be ezeket a belterületekre. A keresztek nagy részét fogadalomból vagy hálából emelték, esetleg régi szerencsétlenségek emlékeként. A keresztek egy részét magánszemély vagy család állíttatta, más esetekben azonban több személy vagy család, esetleg egy egész faluközösség fogott össze. Dombegyházon is ilyen keresztekkel, feszületekkel találkozhatunk. Egy feszület valószínűleg az eredeti helyén, azaz a Nyéky-major bejáratánál áll. A belterületen a Béke utca melletti közparkban áll egy, továbbá a temetőben és a templom előtt. A temető és a templom liturgikus hely, a többi már nem. A feszületekről készített fényképek a következő oldalon láthatók.

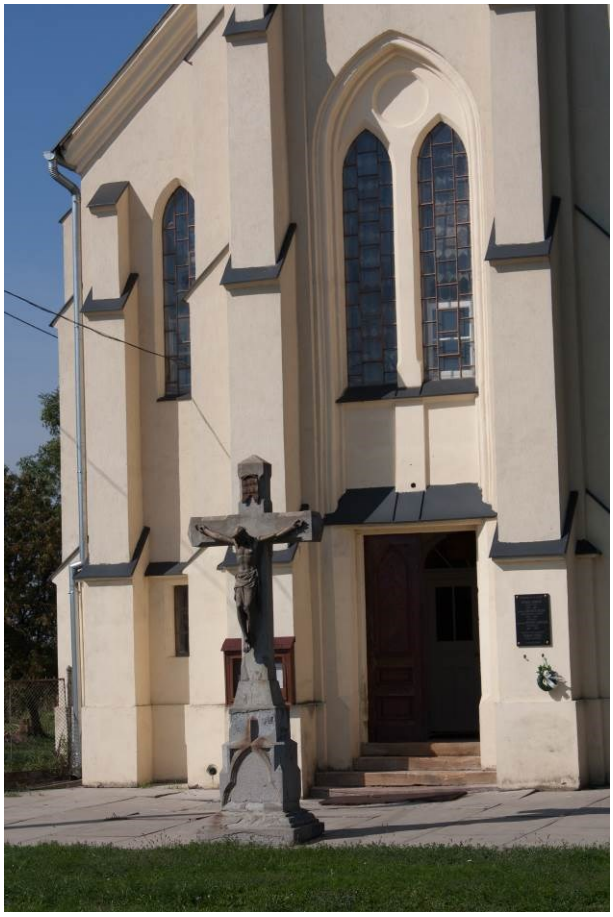

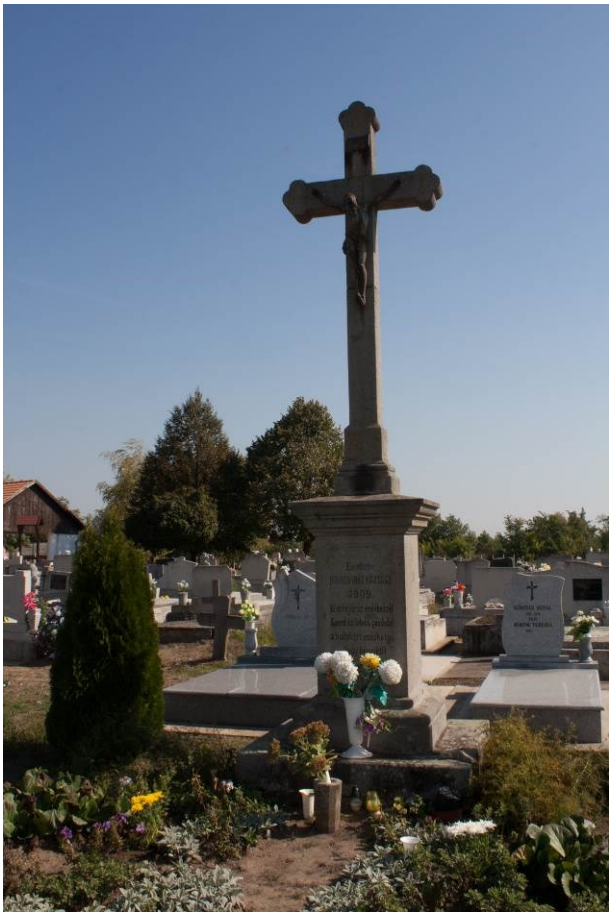

INRI
1865

Dombegyház területének felszíne síkság, mely a mai Románia felé (Világosi hegyek) fokozatosan emelkedik. Ugyanakkor – ahogyan azt a település neve is sejteti – határában több „domb", halom emelkedik. Ezek száma jelenleg tizenhárom, amely mindegyike régészeti lelőhely. Ezek közül kilenc kunhalom is egyben, amely védett természeti érték. A kunhalmok a legrégebbi emberalkotta kultúrtörténeti emlékeink. Az Alföld e sajátos tájképi elemei olyan kúp vagy félgömb alakú képződmények, melyek legtöbbször víz mellett, de akár vízmentes helyen is épültek és temetkezési helyként, településhelyként, őrhelyként vagy határjelzőként szolgáltak. A nagyközség lakossága számára az oldal képein bemutatott Kriptály-halom és a rajta levő Szent Kornélia kápolna a „legfontosabb"; gyógyító hatást tulajdonítanak a helynek. Ez a halom régészeti lelőhely ugyan, de nem tartozik a természetvédelmi szempontok alapján is védett kunhalmok közzé.

A hatalmas kiterjedésű szántóterületek között szórványosan néhány kisebb egybefüggő gyepterület maradt fenn. Ezek egyike a Battonyai út mellett található. A gyep része az országosan védett Natura 2000 hálózatnak. Az út mellett levő rézsű az ott kialakult sajátos növény- és állatvilág miatt az országos ökológiai hálózat részét képezi.

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

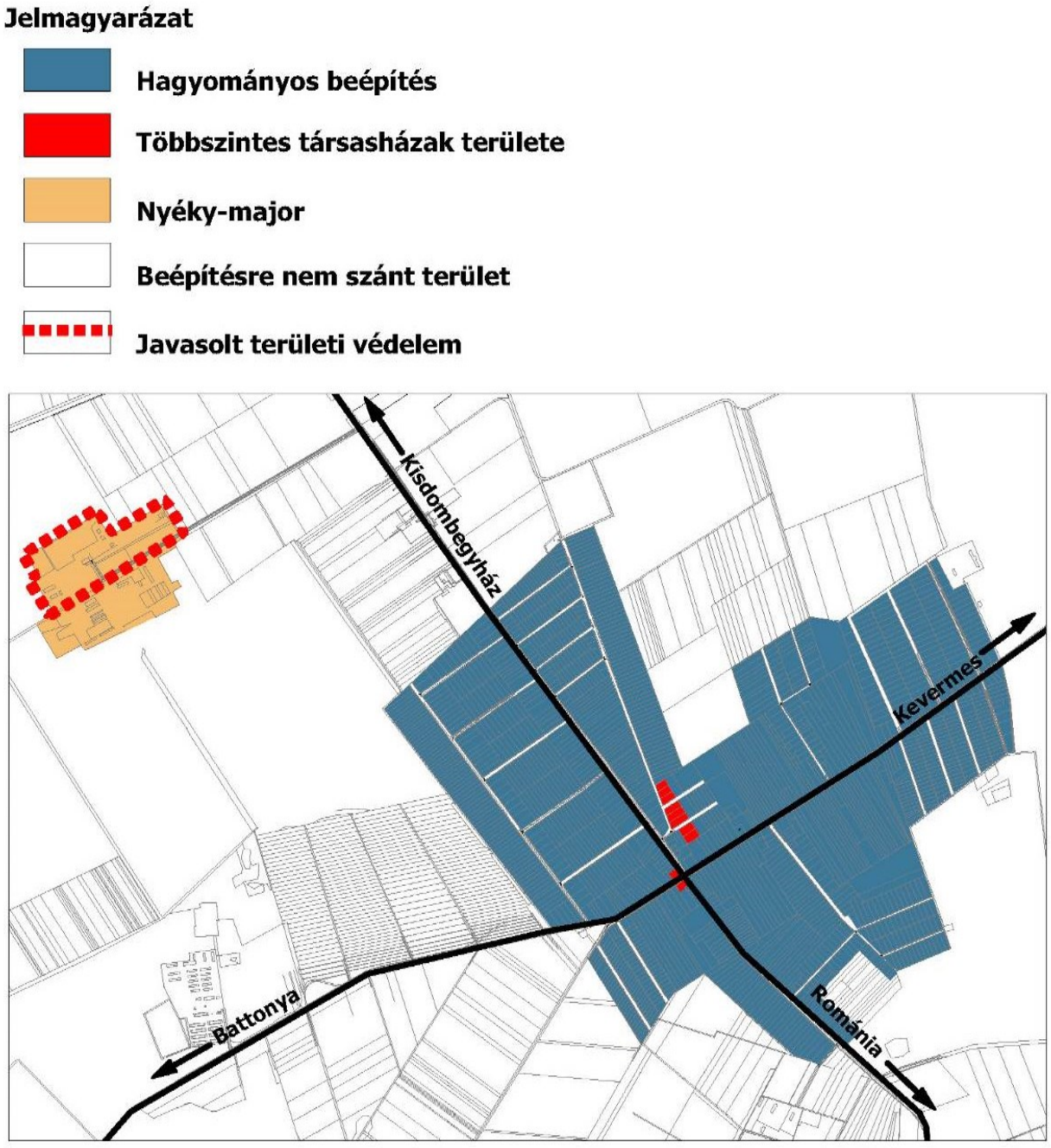

A település belterületén nem igazán érdemes, ill. nem nagyon lehet eltérő karakterű területrészeket lehatárolni. Ez alól talán csak a legfiatalabb társasházas beépítés kivétel. A további területen – gyakorlatilag minden utcában az utcára merőleges gerincvonalú nyeregtetős parasztházak között a párhuzamos gerincvonallal épült épületek is jelen vannak, ahogyan a legújabb kor lakóépületei is.

HAGYOMÁNYOS BEÉPÍTÉS

Ahogyan már írtuk, gyakorlatilag minden utcában az utcára merőleges gerincvonalú nyeregtetős parasztházak között a párhuzamos gerincvonallal épült épületek is jelen vannak, ahogyan a legújabb kor lakóépületei is. E hagyományosnak mondható területeken belül talán csak annyi a különbség, hogy a két főút találkozásánál levő központi részen több az utcával párhuzamos gerincvonalú nyeregtetővel épült épület, ezek valamivel magasabbak is, hiszen itt helyezkedik el a legtöbb intézmény is. Ugyanakkor a hagyományos beépítés közzé ugyanúgy beékelődnek a 60'-as évek sátortetős lakóházai, ahogyan a '80-as évek utcára merőleges gerincvonalú nyeregtetős, tetőtér beépítéses épületei vagy az utcával párhuzamos gerincvonallal épült tetőtér beépítéses lakóházak. Jellemző, hogy ezek az épületek – a széles utcák ellenére – előkerttel épültek.

Az előző oldalon az ismertetett vegyes utcaképet látjuk, a felső kép pedig az Önkormányzati Hivatal épületét mutatja.

A nagyközség központjában található tér egyik térfalát a jobboldali képen látható művelődési ház jelenti.

Az alsó kép is a főutca egyik szakaszát mutatja. Látható, hogy hagyományosan is vegyes volt az itt kialakult beépítés.

Az ezen az oldalon látható képek a mellékutcákban készültek. Utcakép nem mindenütt fényképezhető jól, mert a központtól távolodva viszonylag sok az üres telek. Ami viszont érzékelhető, hogy itt is vegyes volt a beépítés.

Az alsó képen egy olyan utcaszakaszt sikerült lencsevégre kapni, ahol a hagyományos parasztházak (utcavonalra történő épületelhelyezés, utcára merőleges gerincvonalú nyeregtető, oromfal, esetleg oldalfolyosó) sorakoznak egymás után. Ahol még több épület ilyen módon megtalálható egymás mellett, jó lenne megtartani a beépítés jellegét.

TÖBBSZINTES TÁRSASHÁZAK TERÜLETE

Dombegyházon is – mint sok más környékbeli, hasonló településen – felépítettek a 70'-es években olyan társasházakat, amelyekben több szinten több lakás található. Ezek az épületek lapostetős kialakításúak. Szerencsére Dombegyházon ezek csak egyemeletesek, így magasságukat tekintve csak kismértékben „lógnak ki" környezetükből. A meglevő épületek között még van két-három üres telek, itt a már kialakult épületekhez igazodó megjelenéssel és építménymagassággal célszerű építkezni, de csak a központ (főutak kereszteződése) mögötti területen.

NYÉKY-MAJOR TERÜLETE

A majorban építészetileg a kastély a meghatározó. A körülötte kialakított parkot is meg kell őrizni. Ma még áll néhány azokból a hagyományos kialakítású lakóépületből, gazdasági épületből, amely a bal alsó képen látható. Ezek helyreállítására kell törekedni, továbbá új épület kialakításánál is ezt a hagyományos formavilágot – földszintes kialakítás (tetőtér hasznosítható), magastető cserépfedéssel, vakolt homlokzat festéssel – meg kell tartani. Igaz ez emberi tartózkodásra szolgáló épületekre és gazdasági (állattart, terménytároló) épületekre egyaránt.

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET

A közigazgatási terület beépítésre nem szánt részét legnagyobb kiterjedésben az összefüggő szántóterületek alkotják. Csak egy-egy kisebb facsoport és néhány gyepfolt tarkítja a szántókat. A beépítésre nem szánt területeken épületeket, építményeket nagyobb számban, összefüggően a mezőgazdasági majorokban találhatunk. Ahogyan a település bemutatásánál írtuk, Dombegyház területén viszonylag sok major található. Ezek között van történeti (Nyéky-major, sajátos építési jegyekkel), vannak néhány tíz éve építettek és megtalálhatók a mai kor építményei is. A majorokat körbeölelő fásítás védelmet biztosít, ugyanakkor oldja az egybefüggő szántók kiváltotta monotonitást is.

Itt és az előző oldal képein is majorokat láthatunk a különböző korok épületeivel, építményeivel, de szerencsére mindegyikben közös, hogy jelentős az építményeket körbevevő vagy közöttük húzódó fásított terület.

A beépítésre nem szánt területeken a földutak, a kiépített utak irányokat jelölnek ki. Ebben „segít" az utakat kísérő fasor, amelynek ugyanakkor jelentős klimatikus hatása is van, hiszen védelmet nyújt a szél ellen. Ha a rendelkezésre álló hely lehetővé teszi, a többszörös fasor még kedvezőbb hatású lehet. A fasorok megtartása fontos, újratelepítés esetén tájjellegű, honos fajok (magyar kőris, szürke- és fehérnyár, vadkörte, vadalma, tatárjuhar) alkalmazása javasolt. Utakat és az azokat kísérő fasorokat a következő oldal képein láthatunk.

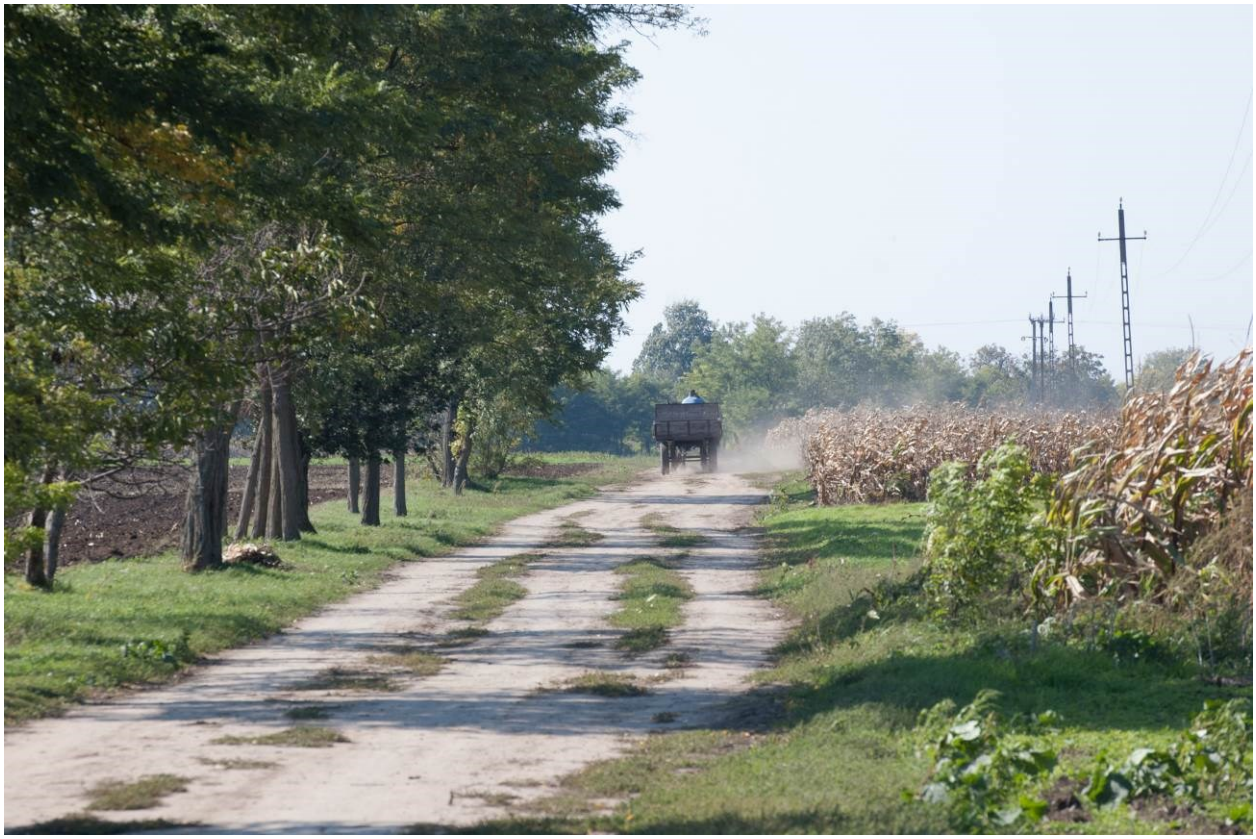

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Az alábbi fejezet célja, hogy segítséget nyújtson néhány gyakran felmerülő építészeti, városépítészeti kérdésben. Teszi ezt oly módon, hogy a Dombegyházon meglevő adottságokat is figyelembe véve mutatja be azokat a válaszokat, amelyek a legtöbb esetben működőképesek lehetnek. Ugyanakkor, mivel az építészet és a településesztétika nem objektív kategória, a bemutatott példák nem jelentenek kizárólagos megoldást, ám az esetek többségében szemléltetik, hogyan kerülhetők el a legáltalánosabb hibák. Ezek nem építési előírások vagy nem a szabályzat rajzi és fényképi megjelenítései, de felhívják a figyelmet az illeszkedés kérdésére, a tradíciókhoz történő alkalmazkodás fontosságára.

TELEPÍTÉS

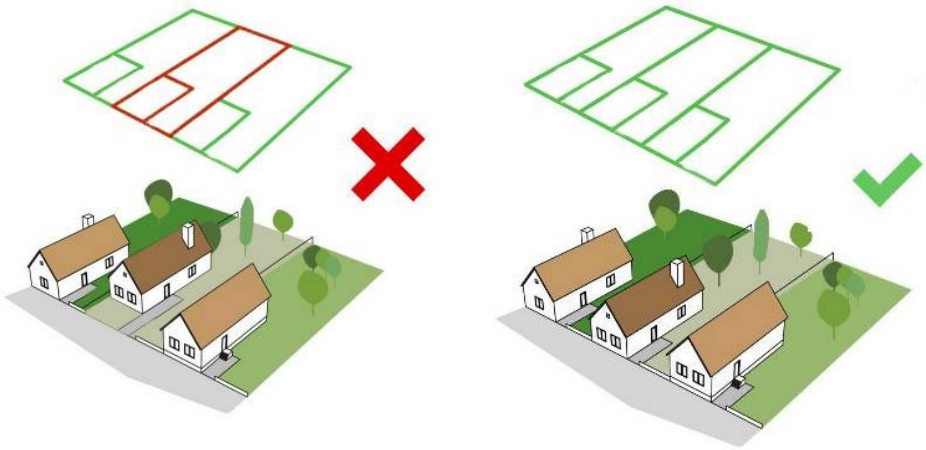

A hagyományos beépítésű részeken a központtól távolabbi területeken, mellékutcákban még az utcavonalra merőleges gerincvonalú nyeregtetővel épült lakóépületek akár egész utcasort vagy legalább utcasor-részletet is kitesznek. Az épületek az utcavonalon állnak, azokat kerítés köti össze. Az utcavonalas elhelyezést továbbra is meg kell tartani, oldalhatárra építéssel, ahogyan a tömegformát is. Ezt az előző oldal ábrái és a fénykép is mutatja.

A fenti képen látható, hogy igen nagy területen a vegyes beépítés a jellemző, azaz az utcával párhuzamos gerincvonalú nyeregtetővel épült épületek közzé a keskenyebb telkekre beékelődtek az utcavonalra merőleges gerincvonalú nyeregtetővel épült lakóépületek, oromfalas kialakítással (lásd még 17. oldal alsó kép!). Hagyományosan az épületek utcavonalra épültek, sajnos a '60-as, '70-es évektől kezdődően – a széles utcák ellenére – előkertes elhelyezéssel. Javaslatunk szerint ezeken a vegyes beépítésű részeken – ahol nincsenek sorozatban előkertes beépítések - is meg kellene tartani az utcavonalas elhelyezést a tömegformától függetlenül.

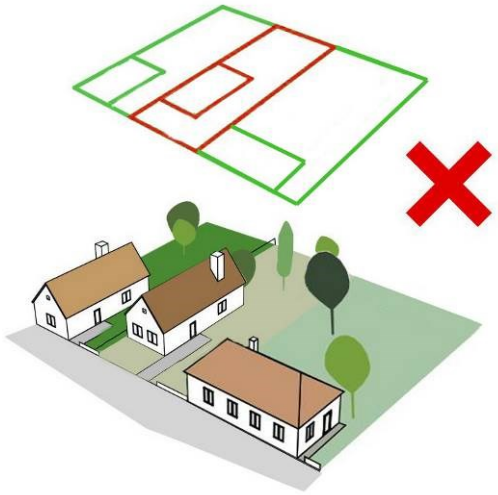

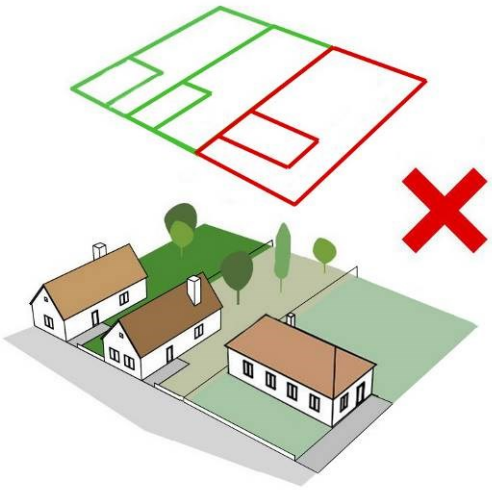

Az előző oldalon leírtakat mutatják az ábrák.

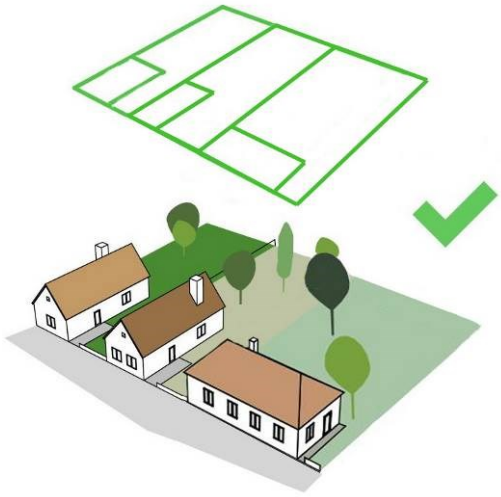

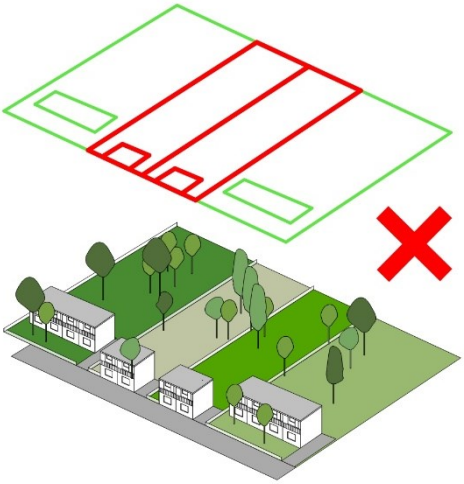

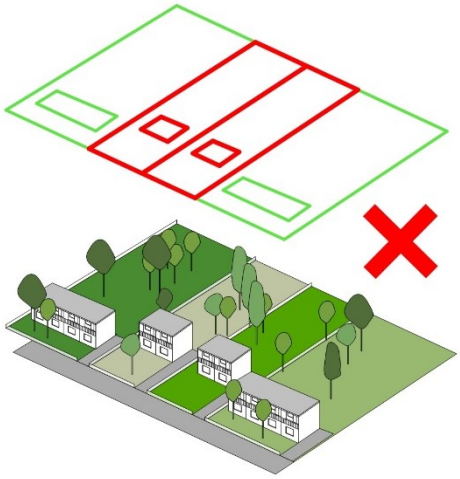

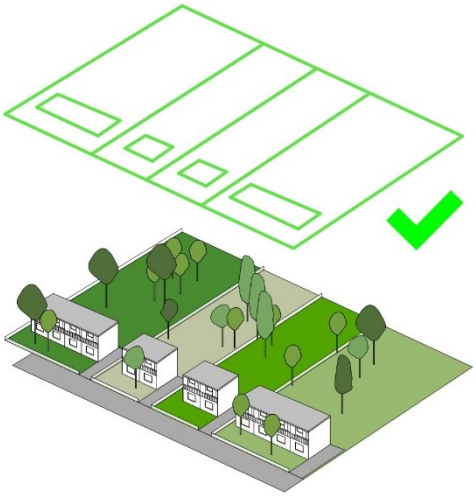

A településen a központ közelében kialakítottak társasházas beépítést. Ezek jellemzően előkertes elhelyezéssel épültek, egyemeletes építmény-magassággal és lapostetős kialakítással. A központ mögötti területen ezen épületek között még van három-négy üres telek. Itt célszerű a már kialakult építési formát megtartani az elhelyezéssel együtt. A tömegek szélességben, mélységben kisebbek is lehetnek; a magassághoz célszerű igazodni.

ÉPÍTMÉNYMAGASSÁG

Földszintes épületek közzé nem való az emeletes kialakítású épület még akkor sem, ha a tömegforma részben igazodik is a meglevőekhez.

SZÍNEK

A tömegformán túl az épületek megjelenését alapvetően meghatározzák a külső színek is. A magyar építési hagyományoktól a harsány, erős színek használata idegen nemcsak a homlokzaton, hanem a tetőn is. Ez utóbbi esetben a barnás-pirosas árnyalatok a megszokottak, a kék, zöld, de a sötétszürke és a fekete használata sem kívánatos.

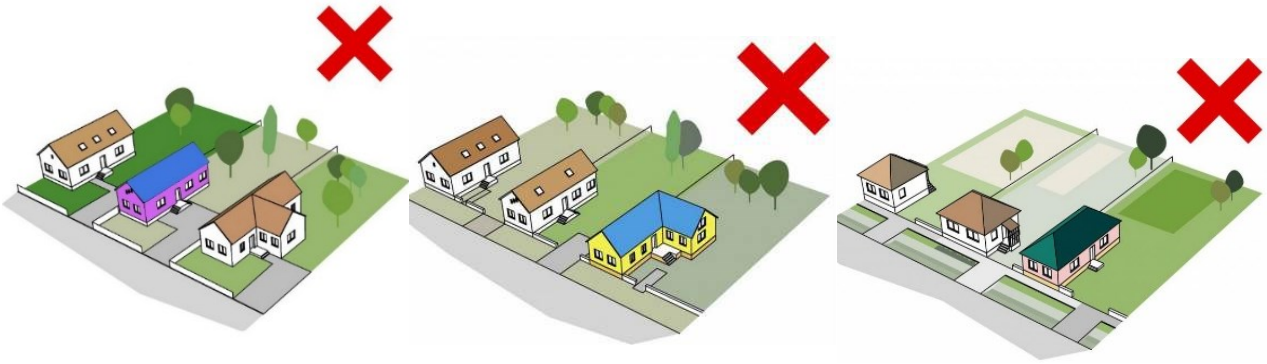

TETŐHAJLÁSSZÖG

A magyar építési hagyományokra a 32-38°-os tetőhajlásszög jellemző. Mind a meredekebb mind pedig a laposabb tetődőlés tájidegen, ráadásul az éghajlati viszonyainkhoz sem alkalmazkodik.

Dombegyházon a központ környezetében megjelen-tek az egyemeletes, lapostetős társasházak. Vannak közöttük üres telkek; itt az épületek kialakítását célszerű a meglevőkhez igazítani.

TETŐFORMA

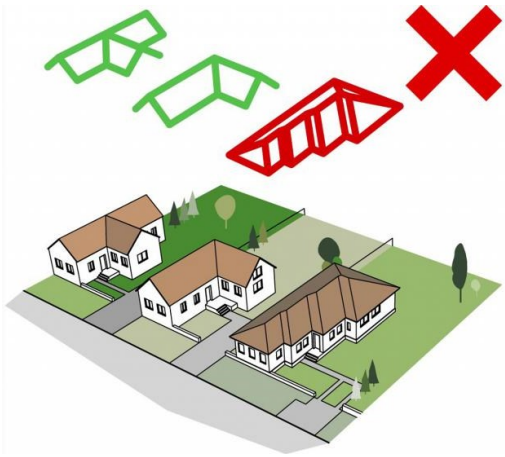

Sátortetős kialakult környezetben igazodó lehet a kontyolt nyeregtető is. Oromfalas utcai tömegforma estén az utcával párhuzamos gerinci tömegrész „hátrahúzása" megfelelő eredményt adhat. A sokszorosan tagolt tetőforma felesleges bonyolult is nem helyeselhető.

KERÍTÉSEK

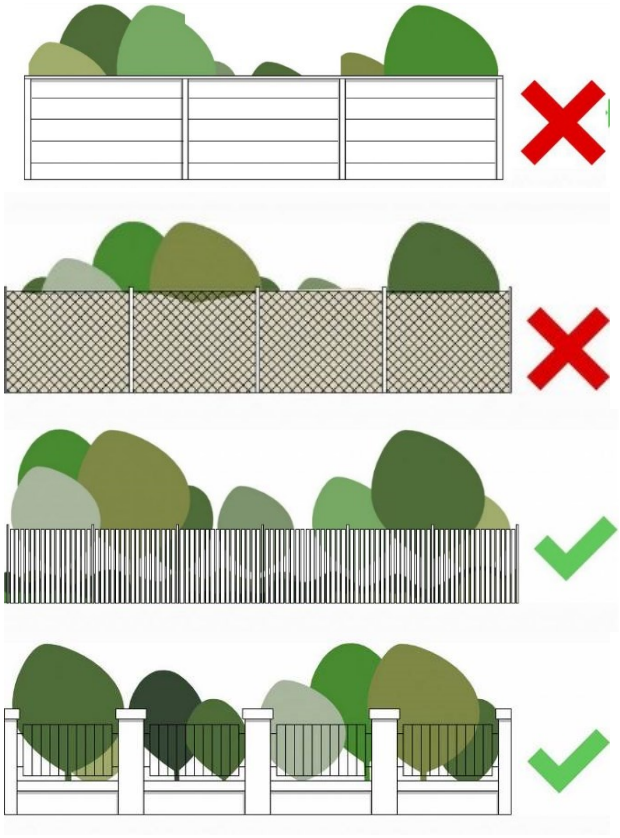

Dombegyházon – akár utcavonalas, akár előkertes az épületek elhelyezése – az áttört kerítés a jellemző. Erre mutatunk példákat ábrán és fényképen is. A kialakult szokást célszerű megtartani.

HOMLOKZATKÉPZÉS

A hagyományos épületeknél a vakolt, festett felületek voltak jellemzőek. Ez felújátás során annyiban változott, hogy festés helyett színezett vakolatot használtak. Ez új épületek esetében is jó megoldás lehet. Nemesvakolat használata a Nyéky-major védett területén továbbra sem javasolható.

AJTÓK, ABLAKOK

A régi ablakokra az osztott kialakítás jellemző. Anyaguk fa. Az osztásokat felújítás során is megtartották még akkor is, ha a fa ablakok helyére műanyag nyílászárók kerültek. Ez szerencsésnek mondható és javasolható gyakorlat a további felújításoknál is. Új épületnél az osztások megléte már egyáltalán nem kell feltétel legyen, e nélkül is lehet harmonikus homlokzati megjelenést kialakítani.

RÉSZLETEK

Ezen az oldalon kéményrészleteket láthatunk. Ez jellemző a nagyközségben. Mindenképpen meg kell tartani ezeket, hiszen építészettörténetünk emlékei. Új kémény téglából nem építhető, ám ha a mesterségbeli tudás még megvan, a fejezet akár hasonlóan kialakítható.

A következő oldalon oromzatokat és vakolatarchitektúrát láthatunk. Az oromzatok anyaghasználatára a fa új épületek esetén is javasolható, míg vakolatarchitektúra inkább csak a felújításoknál indokolt.

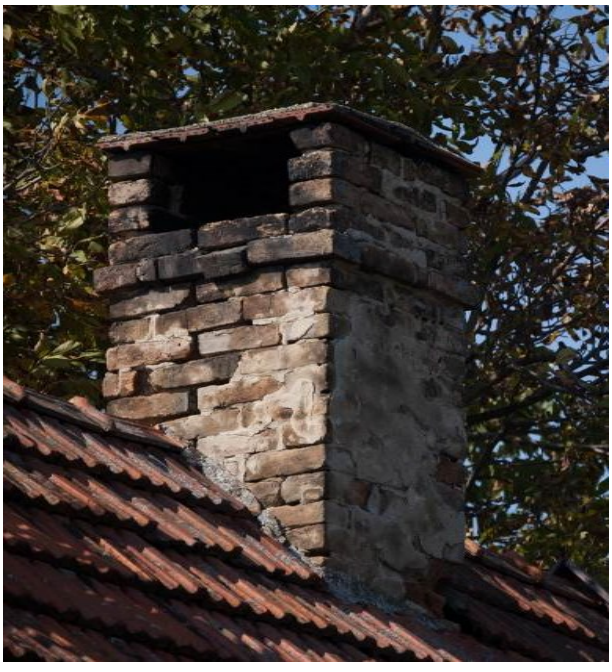

MAI PÉLDÁK

Ezen az oldalon két felújított épületet látunk. A felső az Aradi úton levő régi iskolaépület, míg az alsó a központban levő művelődési ház. Az iskola esetében az ablakok osztása így is elfogadható (felső osztás nem került vissza), kár, hogy a kváderes homlokzatképzést kicsit leegyszerűsítették, bár így is szép megoldás született. A művelődési ház is hasonló szellemben készült, bár itt eredetileg sem volt már homlokzati osztás.

Egy utcával párhuzamos gerincvonalú épületet ábrázol a felső kép. Az alsó utcára merőleges gerincű nyeregtetővel készült; kár, hogy előkerttel építették, hiszen a tetőtérbeépítés ellenére még a fa oromzatot is „visszaadja" és a tömeg aránya is szerencsés.

A gyógyszertár épületegyüttese a település központjában áll. Az utcára merőleges gerincvonalú nyeregtetővel készültek a hangsúlyos tömegrészek, ami mutatja, hogy mindkét tömegformálásnak helye van. Az alsó kép a Posta épületét mutatja, ami a párhuzamos gerincvonalú tömegalakítás jó példája. Ez az épület is a központban helyezkedik el.

A művelődési ház bővítését látjuk a fenti képen. Ez egy teljesen más „megfogalmazású" épülettömeg, ami jó eredményt hozott. Ez is azt igazolja, hogy nem létezik az „egyetlen jó megoldás" az építészetben.

UTCÁK, TEREK

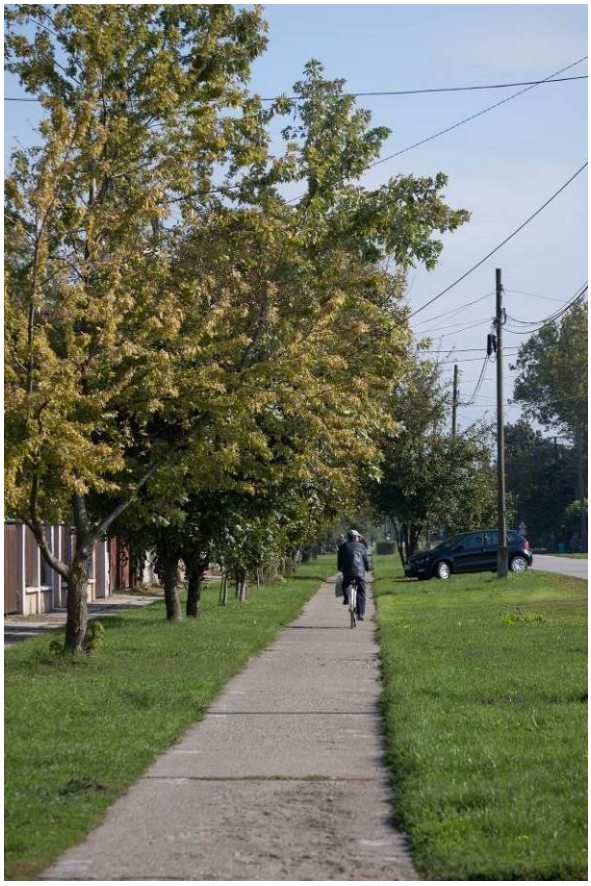

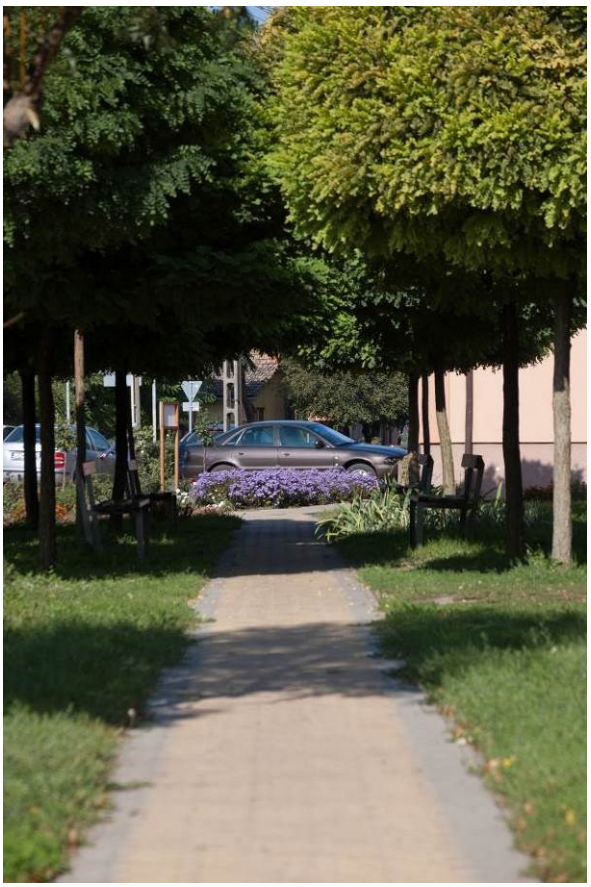

A településen az utcák rendezettek, általában mindkét oldalon fásítottak. A főutak mentén kiépített kerékpárút van, ami a közterület nagy szélessége miatt kényelmesen elfér. A központban gazdagon fásított köztér (alsó kép) található. A fák mérete azért „kicsi", mert az idős fákat a 2010-es vihar kidöntötte. A pótlásuk megtörtént. A vihar a turul szobrot is megrongálta, azt is helyreállították.

A központban levő köztér fel lett újítva és részben új funkciót is kapott. A kiselemes burkolatok használata, a fából készített padok és játszóeszközök, az alacsony lámpák harmonikus megjelenést eredményeznek.

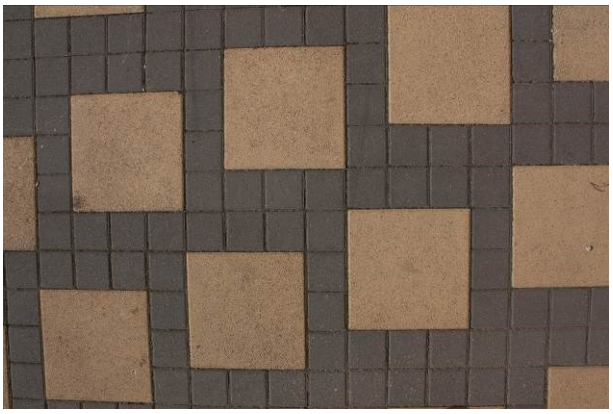

A kiselemes burkolatokra láthatunk többféle példát. Bármelyik támogatható gyalogos és kerékpáros használat esetén.
A központban sok a virágzó többnyári és egynyári növény is. Így szinte minden évszakban a színek gazdagsága jellemzi a köztereket. A magánházak előtti köztereken is bátorítandó ezek megjelenése.

SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYEK

A víztorony mint sajátos építmény maghatározó lett sok település, így Dombegyház sziluettjében is. Sajnos itt is konkurál a templom tornyával is. Adótornyok elhelyezésénél azt kell elkerülni, hogy ilyen látvány jöjjön létre.
Az alsó képen egy hagyományos terménytároló, ún. góré látható. Kialakítása, anyaga illeszkedik a településképbe (pl. fa oromzatokhoz). Továbbra is létesíthető hasonló.

A fa buszváró anyaghasználatában szerencsés, bár a konkrét kialakítása akár nagyobb védelmet is nyújthatna. Jó lenne, ha reklámokkal nem tüntetnék el a fa felületet.

FELIRATOK, HIRDETÉSEK

A felirat és a gyógyszertárat jelképező kelyhet tartó kígyó kialakítása, színe illeszkedik az épület színeihez. Újrafestés esetén is meg kellene tartani ezt a színvilágot.

IMPRESSZUM

DOMBEGYHÁZ NAGYKÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

Dombegyház Nagyközség honlap címe:	www.dombegyhaz.hu
Dombegyház Nagyközség email címe:	dombegyhaz@globonet.hu
Dombegyház Nagyközség postai címe:	5836, Dombegyház Tavasz u. 5.
Telefon:	+ 36 68/432 031
Polgármester:	Dr. Varga Lajos
Polgármester email címe:	polgarmester@dombegyhaz.co.hu
Megbízott főépítész:	Torma Gyöngyi
Főépítész email címe:	tormagyongyi@teresterulet.hu
Szerkesztette:	Benkő Lajos, Torma Gyöngyi,
Szöveg:	Torma Gyöngyi
Természeti környezet:	Szászné dr. Várkonyi Adrienn
Térképek:	Magyar Országos Levéltár digitális kiadványa
Fényképek:	Benkő Lajos, Önkormányzat, Google Streetview
Ábrák:	Lechner Nonprofit Kft, Benkő Lajos

Dombegyház, 2018.